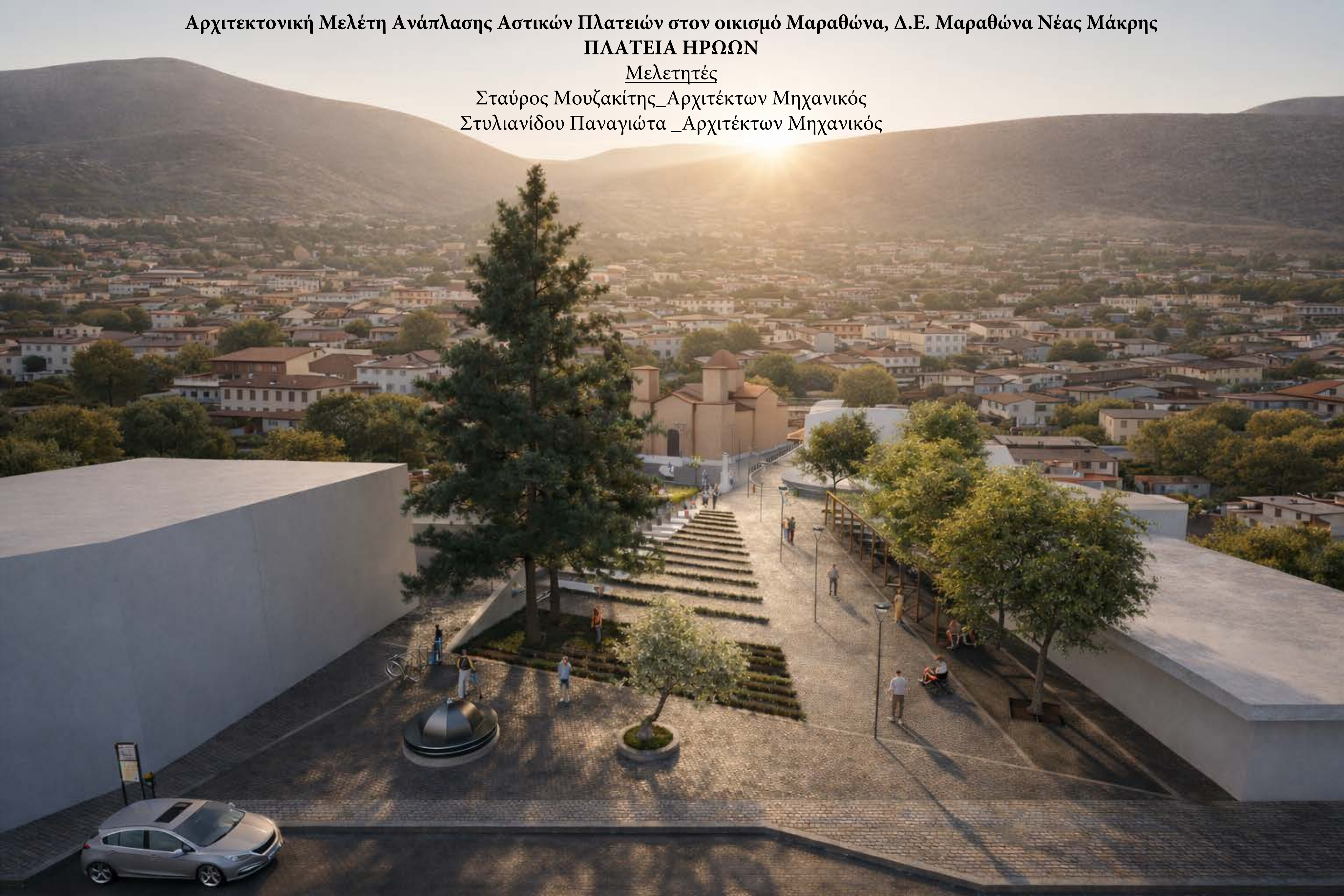

Αρχιτεκτονική Μελέτη Ανάπλασης Αστικών Πλατειών στον οικισμό Μαραθώνα, Δ.Ε. Μαραθώνα Νέας Μάκρης
ΠΛΑΤΕΙΑ ΗΡΩΩΝ

Μελετητές

Σταύρος Μουζακίτης_Αρχιτέκτων Μηχανικός
Στυλιανίδου Παναγιώτα _Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΥΠΕΡΒΟΛΕΥΣΗ

Το έργο αφορά την “Πλατεία Ηρώων”, την κεντρική πλατεία του οικισμού Μαραθώνα, της Δ.Κ. Μαραθώνα του Δήμου Νέας Μάκρης, η οποία βρίσκεται στη συμβολή της οδού Μαραθώνος με την οδό Βασιλέως Γεωργίου (Ε.Ο. Αθήνας Οίου Ραφήνας) και πρόσκειται στον κεντρικό Ιερό Ναό του Αγίου Ιωάννη.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στα αρνητικά - προβληματικά χαρακτηριστικά της πλατείας Ηρώων περιλαμβάνουμε κατ’ αρχάς την σχετικά παρωχημένη λογική σχεδιασμού της, που αποδίδει μια αχρειαστή μορφοδομική και κατασκευαστική πολυπλοκότητα, με πολλαπλές “θλάσεις” της επιφάνειας της (για διαμόρφωση πεζουλίων, παρτεριών και βαθμίδων - σκαλοπατιών, σε συνδυασμό με επικλινείς επιφάνειες), στοιχεία που αφενός λειτουργούν ως εμπόδια για την ενιαία λειτουργική και αισθητική αντίληψη της πλατείας αλλά και για την απρόσκοπτη κίνηση των ανηρόπων, δημιουργώντας συχνά επικίνδυνα σημεία με αυξημένες πιθανότητες ατυχημάτων, ιδιαίτερα κατά τις βροχερές μέρες (γεγονός που επιβεβαιώνεται από προσωπικές απόψεις αρκετών κατοίκων της περιοχής με τους οποίους ήρθαν σε επαφή τα μέλη της μελετητικής ομάδας). Σε αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε την συχνά προβληματική αποστράγγιση - απορροή των οβρύων υδάτων, έπειτα από περιόδους έντονων βροχοπτώσεων, καθώς και τα αυξημένα επίπεδα θερμοκρασίας και θάμβωσης που παρατηρούνται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στα θετικά στοιχεία περιλαμβάνεται σίγουρα η παρουσία αρκετών στοιχείων έντονης φύτευσης - υψηλών δέντρων, τα οποία μπορούν να φυσικά να διατηρηθούν, να αναδειχθούν και να εμπλουτιστούν περαιτέρω μέσα από τη στρατηγική τοποθέτηση επιπλέον στοιχείων υψηλής, μεσαίας και χαμηλής φύτευσης. Ως επιπλέον θετικό στοιχείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η ίδια η ισχυρή κεντρικότητα της πλατείας, τόσο από άποψη κεντροβαρικής θέσης όσο και από άποψη λειτουργικότητας, με ταυτόχρονη παρουσία πολλαπλών αστικών χρήσεων και αντίστοιχων χώρων (λατρείας, διοίκησης, αναψυχής, συνάντησης, συγκέντρωσης και συλλογικής μνήμης, με χαρακτηριστική την παρουσία του Μνημείου Ηρώων), δεδομένο που δικαιολογεί σε μεγάλο βαθμό την κρισιμότητα της ανάπτυξής της.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

Η πρόταση ανάπτυξης στοχεύει στη Λειτουργική, Περιβαλλοντική-Βιοκλιματική και Αισθητική αναβάθμιση των υπό μελέτη αστικών πλατειών, με κύρια πρόθεση την επανοικειοποίηση τους από την τοπική κοινότητα και την ανάδειξή τους σε σημεία αναφοράς για αυτή, παράλληλα με την απόδοση ενός ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού χαρακτήρα ικανού να τους προσδώσει ευρύτερη σημασία και ταυτότητα, με υπερτοπική ή και διεθνή εμβέλεια.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ
Βασικές Σχεδιαστικές Αρχές - Κατευθύνσεις

Η πρόταση εκκινεί από τον καθορισμό των βασικών συνθετικών χειρισμών - κανόνων, οι οποίοι αφορούν στη συνδυαστική χωροθέτηση σημειακών στοιχείων, γραμμικών χαράξεων, επιφανειακών σχηματισμών, ογκοπλαστικών διευθετήσεων, στον καθορισμό των δαπεδοστρώσεων (την κατεύθυνση και τη ρυθμολογία αρμολόγησής τους, την εναλλαγή μεταξύ σκληρών και μαλακών υλικών κλπ). Τα κριτήρια για τον εν λόγω καθορισμό αφορούν α) την ομαλή ένταξη της διαμόρφωσης στον περιβάλλοντα χώρο και την ευρύτερη περιοχή (κτίρια, προσβάσεις, οπτικές φυγές κλπ.), β) την αποκατάσταση της αισθητικής ενότητας της κάθε πλατείας, γ) την καλύτερη λειτουργική ενεργοποίησή της, με δυνατότητα διαμόρφωσης επιμέρους θεματικών υποενοτήτων, δ) την εξασφάλιση προσβασιμότητας για ΑΜΕΑ, καθώς και ε) την απόδοση μιας ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας, σε μια προοπτική σύνθεσης τοπικών χαρακτηριστικών με διεθνή πρότυπα.

Υλικά Δαπεδόστρωσης

Με βάση τους παραπάνω γενικούς συνθετικούς κανόνες, γίνεται η επιλογή των υλικών δαπεδόστρωσης με κριτήρια που αφορούν τη βιοκλιματική τους συμπεριφορά (χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα), το κόστος παραγωγής και συντήρησής τους, το χρώμα και την υφή τους, τόσο ως προς την αισθητική τους διάσταση όσο και κυρίως ως προς κρίσιμες φυσικές ιδιότητες όπως η (αντι-)ολισθηρότητα, η (φωτο/θερμο-)ανακλαστικότητα κλπ. Συγκεκριμένα, για το μεγαλύτερο τμήμα της σκληρής επιφάνειας, επιλέγονται ψυχροί κυβόλιθοι (διαστάσεων 10 Χ 20εκ., χρώματος ανοιχτού γκρι και κατά τόπους χάρα), οι οποίοι συμπληρώνονται από επιφάνειες ενδιάμεσης σκληρότητας, επιστρωμένες με διάτρητα (εσχαροειδή) τσιμεντοπλακίδια με τετραγωνικές οπές, καθώς και από μαλακές επιφάνειες εμφανούς - φυσικού χρώματος. Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθεί και η κατά τόπους παρουσία επιφανειών σταθεροποιημένου χρώματος καθώς και υδατινων επιφανειών τύπου “thin film”, δηλαδή μιας λεπτής στρώσης νερού στο επίπεδο του δαπέδου, πάνω στην οποία μπορεί κανείς να πατά άνετα (μέθοδος που διατηρεί τα βασικά βιοκλιματικά πλεονεκτήματα του νερού, αποτρέποντας προβλήματα όπως η παρεμπόδιση της κίνησης, η μεγάλη ενεργειακή κατανάλωση ή η στασιμότητα των υδάτων και περιορίζοντας στο ελάχιστο τις απαιτήσεις συντήρησης και καθαρισμού, ενώ μπορεί να απενεργοποιείται σε περιόδους όπου δεν κρίνεται επιθυμητή, όπως οι χειμερινές). Η τοποθέτηση των υλικών γίνεται με βάση μια λογική σταδιακής μετάβασης από σκληρές σε μαλακές επιφάνειες, με τρόπο ώστε να τονίζονται οι βασικές συνθετικές χαράξεις και οι αντίστοιχες λειτουργικές ζώνες (κίνησης και στάσης) της πλατείας.

Στοιχεία αστικού εξοπλισμού

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, καθορίζεται η χωροθέτηση, η επιλογή ή/και ο σχεδιασμός των απαραίτητων στοιχείων αστικού εξοπλισμού, όπως καθιστικά, φωτιστικά, δοχεία απορριμμάτων, πίνακες - στύλοι πληροφοριών – διαφημίσεων, πινακίδες σήμανσης, εμπόδια προσπέλασης - στάθμευσης οχημάτων κλπ.

Φυτεύσεις

Η πρόταση εστιάζει στη συνδυασμένη χωροθέτηση υφιστάμενων και νέων φυτεύσεων, με βασικό κριτήριο τη δυνατότητα τους να συμβάλλουν στη βελτίωση της περιβαλλοντικής / βιοκλιματικής λειτουργίας καιτουαστικούμικροκλίματος, αλλά και στην ανάδειξη, αντίληψη καικατανόηση της γενικής οργάνωσης του σχεδιασμένου χώρου και των ειδικών επιμέρους περιοχών καισημείων του.

Ειδικότερα, ως προς τα στοιχεία της φύτευσης, προτείνεται:

Επιλεκτική διατήρηση υφιστάμενων στοιχείων φύτευσης που κρίνεται ότι φέρουν ισχυρή λειτουργική, περιβαλλοντική, δομική και κατά τόπουσυμβολική σημασία. Ειδικότερα, διατηρούνται δύο μεγάλα πεύκα, μια ελιά, μια μουριά (υφιστάμενη στο βορινό όριο της πλατείας), καθώς και τα 6 δέντρα (ακακίες;) που βρίσκονται κατά μήκος της οδού Βασιλέως Γεωργίου.

Μεταφύτευση ορισμένων άλλων (δύο μουριές και δυο κυπαρισσια υφιστάμενα στο εσωτερικό της πλατείας), σε νέα διευρυμένη έκταση εμφανούς χρώματος, που προβλέπεται στο βόριο τριγωνικό τμήμα της πλατείας.

Εισαγωγή (στην ίδια έκταση) επιπλέονστοιχείων χαμηλής, μεσαίας ή καιυψηλής φύτευσης (καλλωπιστικών, αρωματικών και τροφικών φυτικών ειδών), όπως μουριές (6, σε συστοιχία παράλληλη προς το βορινό όριο της πλατείας), λεμονιά, πορτοκαλιά, μανταρινιά, κυπαρίσσι, αθάνατος, δάφνη, πικροδάφνη, γιασεμί, τριανταφυλλιά, ιβίσκος, δεντρολίβανο, αγγελική, λιγούστρο, λυγαριά, μυρτιά κα..

Ειδικά Σημειακά Στοιχεία (αστικά γλυπτά-μνημεία)

Παράλληλα με την επιλεκτική διατήρηση, ανάδειξη ή/και επαναχωροθέτηση υφιστάμενων ειδικών γλυπτικών – μνημειακών στοιχείων (πχ. Μνημείο Ηρώων), η πρόταση δύναται να περιλαμβάνει τη διαμόρφωση νέων τέτοιων στοιχείων με ισχυρό συμβολικό χαρακτήρα και λειτουργία εμβληματικού τοποσήμου.

Μελέτη φωτισμού

Στο πλαίσιο της πρότασης θα πραγματοποιηθεί μελέτη των επιπέδων - ορίων φωτισμού, σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές όπως ορίζονται από Διεθνείς Κανονισμούς (CIE) και το Ευρωπαϊκό πρότυπο EN 12464-2:2007 για τον φωτισμό υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων - αστικών πλατειών. Ειδικότερα, πραγματοποιείται κατηγοριοποίηση σε ζώνες με διαφορετικές απαιτήσεις φωτισμού, ανάλογα με τις ιδιαίτερες λειτουργίες και τις φυσικές συνθήκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων. Πέρα από τον προφανή στόχο της οπτικής άνεσης των χρηστών-επισκεπτών και τον προσανατολισμό τους στο χώρο, η μελέτη στοχεύει επιπλέον στη δημιουργία μιας ιδιαίτερης ατμόσφαιρας, που να διεγείρει το ενδιαφέρον και να βελτιώνει τη διάθεσή τους, αναδεικνύοντας παράλληλα το σύνολο των αρχιτεκτονικών στοιχείων της πλατείας.

Ειδικά Λειτουργικά ζητούμενα (όπως τέθηκαν από εκπροσώπους της Αναθέτουσας Αρχής):

α) Κατάργηση των πολλαπλών “θλάσεων” (πεζουλίων και βαθμιδωτών διαμορφώσεων - σκαλοπατιών) της υφιστάμενης κατάστασης της πλατείας και απόδοση μιας ενιαίας, επίπεδης (ελαφρά επικλινούς) επιφάνειας, που να προσφέρει μια άνετη - απρόσκοπτη κίνηση και μια ολοκληρωμένη οπτική αντίληψη της πλατείας.

β) Κατάργηση - πεζοδρόμηση του υφιστάμενου (ασφάλτινου) τμήματος του οδικού άξονα Ε.Ο. Αθήνας Οίου Ραφήνας που διέρχεται από τη νότια πλευρά της πλατείας, με στόχο τη διέυρυνση και την αισθητική - λειτουργική ενοποίηση της επιφάνειάς της.

γ) Μετακίνηση του (κεντρικά χωροθετημένου) Μνημείου Ηρώων και επανατοποθέτησή του σε άλλη (έκκεντρη) θέση, με τρόπο που να συμβάλει στην περαιτέρω συμβολική ανάδειξή του, χωρίς να τίθεται ως λειτουργικό - οπτικό εμπόδιο για την πλατεία.

δ) Διατήρηση των στοιχείων υψηλής φύτευσης (μεγάλα δέντρα)

Σχεδιαστικές επιλογές

Κεντρική Διαγώνια Χάραξη (σε απόλυτη ταύτιση με τον άξονα Ανατολής - Δύσης): Στη νοητή προέκταση της οπτικής φυγής που αποδίδει ο άξονας Αθήνας - Οίου Ραφήνας, στα νότια του Ναού, χαράσσεται εκτεταμένος γραμμικός άξονας, ο οποίος διασχίζει διαγώνια την επιφάνεια της πλατείας, διέρχεται πλησίον των δύο (2) υφιστάμενων μεγάλων πεύκων και απολήγει στην βορειοδυτική (άνω αριστερά στο σχέδιο) γωνία της. Η εν λόγω χάραξη επιλέγεται καθώς εκτιμάται ότι ικανοποιεί μια σειρά από σημαντικά κριτήρια - επιδιώξεις, όπως:
- η απόδοση μιας ισχυρής - εμβληματικής σχεδιαστικής χειρονομίας και ενός ενοποιητικού στοιχείου, ικανού να προσδώσει μια χαρακτηριστική ταυτότητα στο χώρο, φέροντας παράλληλα μια ιδιότητα προσανατολισμού (η οποία κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για τη βιωματική εμπειρία του δημόσιου χώρου)
- η ένταξη στο πεδίο (ως συνέχεια υφιστάμενου άξονα του περιβάλλοντος αστικού ιστού που συμπίπτει και με το ισχυρό δομικό και λειτουργικό στοιχείο των δύο μεγάλων δέντρων)
- η συντόμευση πορείας διάσχισης της πλατείας
- η διευκόλυνση της διαμόρφωσης ενιαίας κλίσης που να παραλαμβάνει τις υψομετρικές διαφορές των σημείων της πλατείας.

Κατά μήκος της διαγώνιας χάραξης συγκεντρώνονται ορισμένα από τα βασικά λειτουργικά στοιχεία της πλατείας (ζώνες κίνησης - στάσης, φωτισμού κλπ.), μέσα από μια αντιστικτική σχέση διαμήκους διαδρόμου κίνησης και ζώνης εγκάρσιων καθιστικών.

Κατά μήκος ανάλυση του διαγώνιου άξονα σε τρία τμήματα:

α. Μνημείο Ηρώων

Στο ανατολικό άκρο, στο σημείο τομής της διαγώνιου με την προέκταση του άξονα Ηρώδου Αττικού (ο οποίος συμπίπτει με τον άξονα Βορρά - Νότου), τοποθετείται το Μνημείο Ηρώων (θέση έκκεντρη αλλά περίοπτη). Σε συνάρτηση με το μνημείο, κατά μήκος του άξονα, τοποθετείται εκτεταμένο καθιστικό (μήκους περίπου 6μ.)

β. Κήπος: Στο δυτικό άκρο προτείνεται η ένταξη ενός χαρακτηριστικού-συμβολικού κάθετου στοιχείου (σχήματος ορθογωνίου τριγώνου σε όψη) με λειτουργία κρήνης - βρύσης πόσιμου νερού.

γ. “Μουσικό φάσμα” (συστοιχία καθιστικών - φωτιστικών): Το κεντρικό τμήμα σχεδιάζεται ως συστοιχία 12 εγκάρσιων καθιστικών με τρόπο ώστε να επιτρέπεται η κίνηση - διέλευση στα τμήματα εκατέρωθεν του άξονα. Τα καθιστικά σχεδιάζονται με σταθερά διαφοροποιούμενο μήκος και παρατάσσονται σε αντίστοιχες (σταθερά διαφοροποιούμενες) αποστάσεις, σύμφωνα με τον κανόνα της “μουσικής” κλίμακας. Σε συνάρτηση με τα καθιστικά τοποθετούνται κάθετα μεταλλικά φωτιστικά στοιχεία με αντίστοιχα διαφοροποιούμενο ύψος, τα οποία ιδανικά θα μπορούν κατά την κρούση τους να παράγουν τις 12 μουσικές νότες (ημιτόνια) μιας μουσικής οκτάβας. Επιπλέον, τα φωτιστικά προτείνεται να φέρουν έγχρωμο φωτισμό (LED), σύμφωνα με την ακολουθία του χρωματικού φάσματος, με τρόπο ώστε κάθε χρώμα να αντιστοιχεί σε μια νότα. Τέλος, προτείνεται μια ιδέα σύνδεσης της εν λόγω διάταξης με την ευρύτερη “ωρολογιακή” λειτουργία του Ναού (κρούση καμπάνας), καθώς το κάθε φωτιστικό θα μπορεί να ενεργοποιείται (και να αναφέρεται σε) μια συγκεκριμένη ώρα της ημέρας...

Συστοιχία φωτιστικών μέσου ύψους

Ο διαχωρισμός της κεντρικής τριγωνικής ενότητας με τη νότια ενότητα υλοποιείται με συστοιχία φωτιστικών σωμάτων μέσου ύψους που τοποθετούνται κατά μήκος γραμμικού άξονα, η νοητή προέκταση του οποίου συναντά το κέντρο του τρούλου.

Πεζοδρόμος αναψυχής

Συμπληρωματικά των παραπάνω, προτείνεται η πεζοδρόμηση του οδικού τμήματος Αθήνας- Οίου Ραφήνας που διέρχεται από τη νότια παριά της πλατείας, με τρόπο ώστε να αποδίδεται αισθητική και λειτουργική συνέχεια με την υπόλοιπη επιφάνειά της. Επισημαίνεται η διατήρηση της δυνατότητας διέλευσης ειδικών οχημάτων (τροφοδοσίας, ασθενοφόρων κλπ.), με ελεγχόμενη είσοδο.

Στέγαστρο: Στη γραμμική ζώνη (πλάτους περίπου πέντε μέτρων) που πρόσκειται στα κτίρια, με πρόθεση οριοθέτησης ενός χώρου ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων για τα παρακείμενα καταστήματα αναψυχής - εστίασης, προτείνεται διαμόρφωση ενός γραμμικού στεγάστρου, μεταλλικής κατασκευής, με κατά τόπους αскеπή τμήματα που να επιτρέπουν την ανάπτυξη των υφιστάμενων δέντρων.

Δοχεία Απορριμμάτων (με διαλογή - ανακύκλωση υλικών): Στο μικρό τριγωνικό τμήμα της πλατείας που πρόσκειται στην οδό Ηρώδου Αττικού (η οποία διατηρείται σε συνέχεια της Ε.Ο. Αθήνας Οίου Ραφήνας), επιλέγεται η χωροθέτηση μιας συστοιχίας έξι (6) κάδων απορριμμάτων, ειδικά χρωματισμένων σε μια λογική φασματικού συνεχούς, με τρόπο ώστε καθένας να αντιστοιχεί σε ένα υλικό (χαρτί, πλαστικό, γυαλί, μέταλλο, οργανικά, μη-ανακυκλώσιμα). Η γενική πρόθεση αφορά στην ενίσχυση μιας μεθόδου διαλογής των απορριμμάτων “στην πηγή” η οποία κρίνεται στην εποχή μας απαραίτητη στην προοπτική αποκατάστασης μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης οικολογικής διαχείρισης των απορριμμάτων.

Κήπος: Στο βόρειο τριγωνικό τμήμα προτείνεται η απόδοση μιας ενιαίας επιφάνειας μαλακού δαπέδου, δηλαδή εμφανούς φυσικού χρώματος, με λειτουργία φυσικότροπου κήπου (με αρωματικά, καλλωπιστικά ή και τροφικά φυτικά είδη).

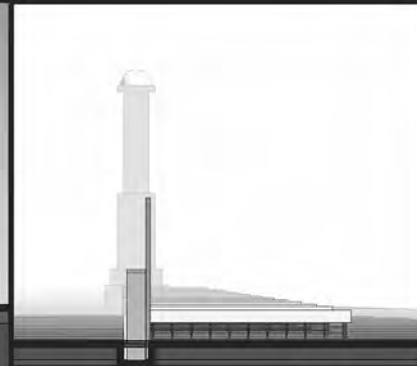
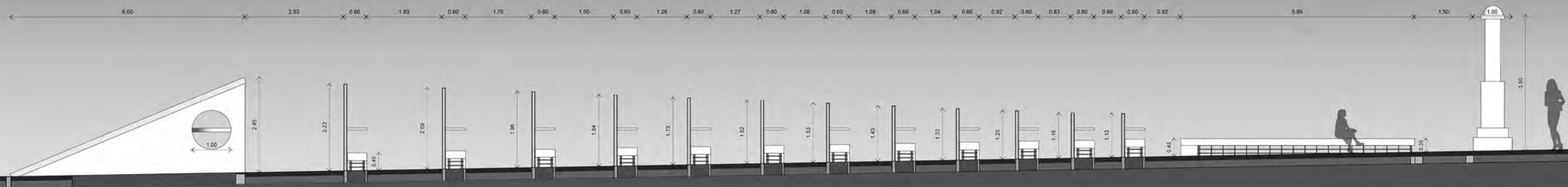
Αστερισμοί: Στο χώρο του Κήπου, προτείνεται η ένταξη ενός συνθετικού-διατακτικού κανόνα σημαίνουσας διασποράς σημειακών στοιχείων με βάση συγκεκριμένους αστερισμούς, που υλοποιείται στο χώρο μέσα από διατάξεις ειδικών φωτιστικών (έγχρωμων, χαμηλής έντασης), φυτικών ειδών, θάμνων ή και άλλων στοιχείων αστικού εξοπλισμού (πινακίδων, πάγκων, τραπεζίων, δοχείων κλπ.). Πρόκειται για μια σχεδιαστική κίνηση «ποιητικής» τάξης, με διάθεση υπενθύμισης και ανάδειξης της μεγάλης υπαρξιακής (οιονεί ψυχοθεραπευτικής) σημασίας της επαφής τον έναστρο ουρανό[1]. Ακόμα, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι επιλέγονται αστερισμοί με ειδική σημασία, δηλαδή, για παράδειγμα, να λειτουργούν ως ισχυρά στοιχεία προσανατολισμού, αναγνώρισης των χρονικών περιόδων – εποχών, είτε να παραπέμπουν, λόγω της ονομασίας - και της ιστορίας της ονοματοδοσίας τους - σε μυθολογικές αναφορές με ιδιαίτερο θεωρητικό- φιλοσοφικό ενδιαφέρον (κατά το δυνατόν σχετικό με την ειδική χρήση του χώρου), είτε να διαθέτουν μια ιδιαίτερη αισθητική αξία (αναγνωρίσιμες σχηματοποιήσεις).

Μνημείο Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

Στον αύλειο χώρο που πρόσκειται στο Ναό του Αγίου Ιωάννη, προτείνεται ειδική διαμόρφωση συμβολικής αναφοράς στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο και ειδικότερα στην Αποτομή της Τίμιας Κεφαλής του (γεγονός που αποτελεί αφορμή τελετής εορτασμού στις 28 Αυγούστου). Περιλαμβάνει ένταξη χαρακτηριστικών καμπολόμορφων σε κάτοψη καθιστικών (ως συμβολική παραπομπή στο όργανο τέλεσης της αποτομής) και ειδικό σφαιρικό φωτιστικό στοιχείο μνημειακού χαρακτήρα (ως σύμβολο της αποτετμημένης Τίμιας Κεφαλής) που τοποθετείται στην προέκτασης του άξονα συμμετρίας του Ναού.

Οι παραπάνω χειρισμοί εκτιμούμε πως συμβάλλουν ώστε η όλη διαμόρφωση, πέρα από την καθαρά λειτουργική της διάσταση, να αποκτά μια επιπλέον αισθητική ιδιαίτεροτητα, ως ένα εκτεταμένο διαδραστικό γλυπτό που επιτελεί ένα (αρκούντως ιδιότυπο) παιχνίδι “συναισθησίας” (φωτός - ήχου - χρόνου), το οποίο είναι σε θέση διεγείρει σημαντικά το ενδιαφέρον και τη δημιουργική φαντασία στους επισκέπτες (μικρούς και μεγάλους) και να προσφέρει μια αξιομνημόνευτη εμπειρία, ενισχύοντας την ευρύτερη πολιτιστική σημασία της πλατείας. Βασικό κριτήριο της πρότασης αποτελεί η εφαρμογή αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων, υλικών και ηλεκτρομηχανολογικών στοιχείων που να διευκολύνουν την κατασκευαστική εφαρμογή και να περιορίζουν στο ελάχιστο τα κόστη κατασκευής και συντήρησης,

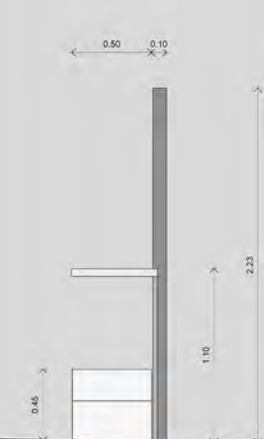
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΘΙΣΤΙΚΩΝ - ΦΩΤΙΣΤΙΚΩΝ (κλίμακα 1/50)

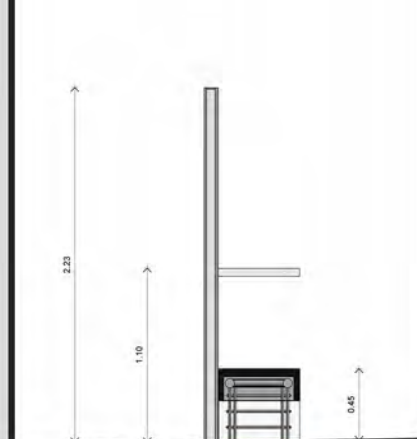
ΟΨΗ 1 (κλίμακα 1/20)

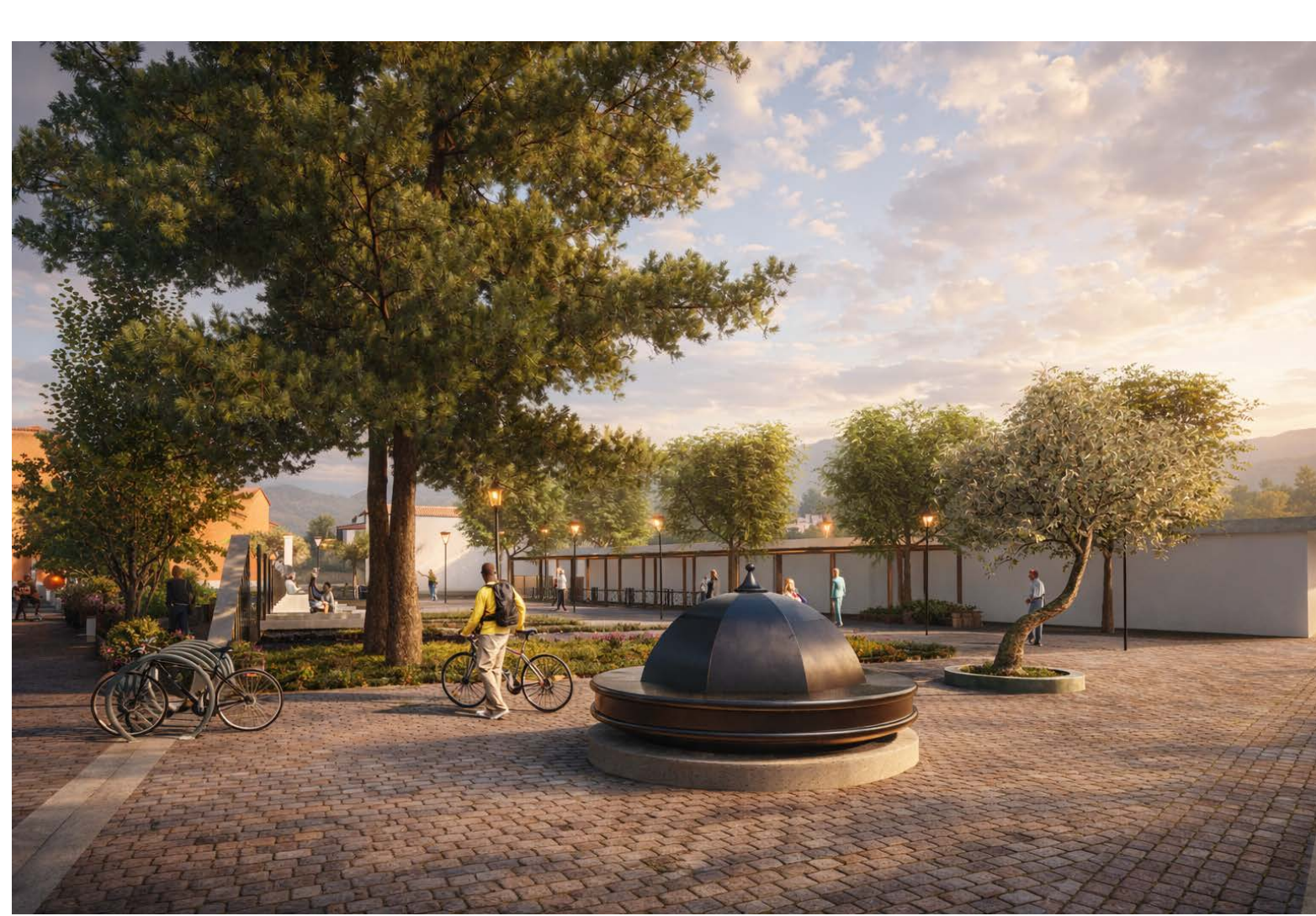

ΟΨΗ 2 (κλίμακα 1/20)

ΤΟΜΗ (κλίμακα 1/20)

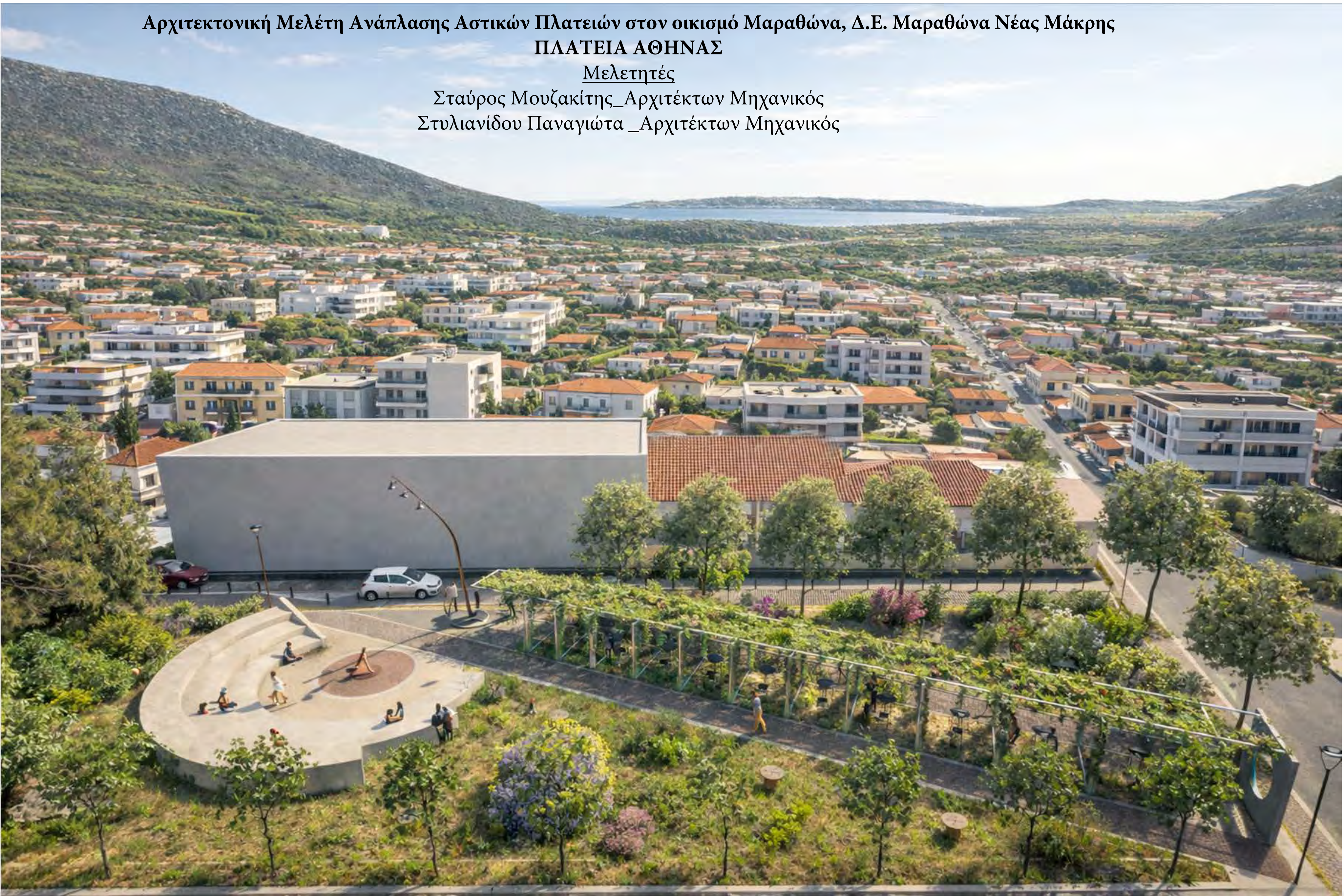

Αρχιτεκτονική Μελέτη Ανάπλασης Αστικών Πλατειών στον οικισμό Μαραθώνα, Δ.Ε. Μαραθώνα Νέας Μάκρης
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΘΗΝΑΣ

Μελετητές

Σταύρος Μουζακίτης_Αρχιτέκτων Μηχανικός
Στυλιανίδου Παναγιώτα _Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΚΥΡΙΑ ΟΨΗ
(ΑΠΟ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ)

ΤΟΜΗ Α - Α'

ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΚΑΤΩΨΗ

ΘΕΑΤΡΟ
ΗΛΙΑΚΟ ΡΟΛΟΙ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΥΤΕΥΣΗΣ
ΦΩΤΕΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΙΚΑ ΔΑΠΕΔΑ (ΔΙΑΤΑΞΗ ΑΣΤΕΡΙΩΝ)

"ΜΟΥΣΙΚΟ" - ΦΩΤΙΣΤΙΚΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ
(ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΑΝΑΡΡΗΘΗΚΑ ΦΥΤΑ - ΕΥΧΡΩΜΟΣ ΝΥΧΤΕΡΙΝΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ)

ΓΥΠΤΙΚΟ ΦΩΤΙΣΤΙΚΟ
ΗΛΙΑΚΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΡΑΜΜΙΚΩΝ ΚΑΘΙΣΤΙΚΩΝ

ΘΕΣΗ ΕΡΓΟΥ

Το έργο αφορά την πλατεία Αθηνάς, που βρίσκεται στη συμβολή της οδού Μαραθώνος με την οδό Αθηνάς (περίπου 200 μέτρα νοτιότερα της κεντρικής πλατείας Ηρώων). Πρόκειται για μια πλατεία μικρής - μέσης κλίμακας (επιφανειας περίπου 850τμ.), με τοπικό χαρακτήρα - απεύθυνση (πλατεία γειτονιάς), που περιβάλλεται κυρίως από διώροφα κτίσματα (και κατά τόπους μονώροφα ή και τριώροφα), σε περιοχή σχετικά ήσυχη, που χαρακτηρίζεται από την παρουσία μιας λειτουργίας αναψυκτηρίου - παραδοσιακού καφενείου (στη δυτική πλευρά, έναντι της οδού Μαραθώνος).

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στο πεδίο της πλατείας Αθηνάς, τα αρνητικά στοιχεία αφορούν την παρωχημένη λογική φύτευσης σε παρτέρια με περιμετρικά πεζούλια που λειτουργούν ως εμπόδια για την ενιαία λειτουργική και αισθητική αντίληψη της πλατείας, περιορίζουν την προσβασιμότητα και την οπτική άνεση, αλλά και δημιουργούν κατά τόπους σκοτεινούς χώρους, με τα γνωστά συνοδά τους προβλήματα (υγιεινής - κακοσμίας, αισθήματα ανασφάλειας κλπ.). Επιπλέον, στα αρνητικά οφείλουν να ενταχθούν οι εκτεταμένες φθορές σε βασικά στοιχεία του εξοπλισμού (κυρίως στα καθιστικά της κεντρικής διαγώνιας ζώνης) και στα υλικά δαπεδόστρωσης, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του ριζικού συστήματος των παρακείμενων δέντρων, αλλά και της φυσικής φθοράς του χρόνου, σε συνδυασμό με ελλιπείς παρεμβάσεις συντήρησης.

Στα θετικά στοιχεία περιλαμβάνουμε την ενδιαφέρουσα υφιστάμενη διαγώνια χάραξη του δαπέδου, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση του μικρού θεάτρου στο βορειοανατολικό τμήμα της πλατείας, τα οποία μπορούν να διατηρηθούν και να αναδειχθούν αποκτώντας ενισχυμένη λειτουργική και αισθητική σημασία.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

Η πρόταση ανάπλασης στοχεύει στη Λειτουργική, Περιβαλλοντική-Βιοκλιματική και Αισθητική αναβάθμιση της πλατείας, με κύρια πρόθεση την επανοικειοποίησή της από την τοπική κοινότητα και την ανάδειξή της σε σημείο αναφοράς για αυτή, παράλληλα με την απόδοση ενός ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού χαρακτήρα ικανού να της προσδώσει ευρύτερη σημασία και ταυτότητα, με υπερτοπική ή και διεθνή εμβέλεια.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Βασικές Σχεδιαστικές Αρχές - Κριτήρια - Κατευθύνσεις

Η πρόταση εκκινεί από τον καθορισμό των βασικών συνθετικών χειρισμών - κανόνων, οι οποίοι αφορούν στη συνδυαστική χωροθέτηση σημειακών στοιχείων, γραμμικών χαράξεων, επιφανειακών σχηματισμών, ογκοπλαστικών διευθετήσεων, στον καθορισμό των δαπεδοστρώσεων (την κατεύθυνση και τη ρυθμολογία αρμολόγησής τους, την εναλλαγή μεταξύ σκληρών και μαλακών υλικών κλπ). Τα κριτήρια για τον εν λόγω καθορισμό αφορούν α) την ομαλή ένταξη της διαμόρφωσης στον περιβάλλοντα χώρο και την ευρύτερη περιοχή (κτίρια, προσβάσεις, οπτικές φυγές κλπ.), β) την αποκατάσταση της αισθητικής ενότητας της κάθε πλατείας, γ) την καλύτερη λειτουργική ενεργοποίηση της, με δυνατότητα διαμόρφωσης επιμέρους θεματικών υποενοτήτων, δ) την εξασφάλιση προσβασιμότητας για ΑΜΕΑ, καθώς και ε) την απόδοση μιας ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας, σε μια προοπτική σύνθεσης τοπικών χαρακτηριστικών με διεθνή πρότυπα.

Επιμέρους θέματα:

Υλικά Δαπεδόστρωσης

Με βάση τους παραπάνω γενικούς συνθετικούς κανόνες, γίνεται η επιλογή των υλικών δαπεδόστρωσης με κριτήρια που αφορούν τη βιοκλιματική τους συμπεριφορά (χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα), το κόστος παραγωγής και συντήρησής τους, το χρώμα και την υφή τους, τόσο ως προς την αισθητική τους διάσταση όσο και κυρίως ως προς κρίσιμες φυσικές ιδιότητες όπως η (αντι-)ολισθηρότητα, η (φωτο/θερμο-)ανακλαστικότητα κλπ. Συγκεκριμένα, για το μεγαλύτερο τμήμα της σκληρής επιφάνειας, επιλέγονται ψυχροί κυβόλιθοι (διαστάσεων 10 Χ 20εκ., χρώματος ανοιχτού γκρι και κατά τόπους ώχρα), οι οποίοι συμπληρώνονται από επιφάνειες ενδιάμεσης σκληρότητας, επιστρωμένες με διάτρητα (εσχαροειδή) τσιμεντοπλακίδια με τετραγωνικές οπές, καθώς και από μαλακές επιφάνειες εμφανούς - φυσικού χρώματος. Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθεί και η κατά τόπους παρουσία επιφανειών σταθεροποιημένου χώματος καθώς και υδάτινων επιφανειών τύπου “thin film”, δηλαδή μιας λεπτής στρώσης νερού στο επίπεδο του δαπέδου, πάνω στην οποία μπορεί κανείς να πατά άνετα (μέθοδος που διατηρεί τα βασικά βιοκλιματικά πλεονεκτήματα του νερού, αποτρέποντας προβλήματα όπως η παρεμπόδιση της κίνησης, η μεγάλη ενεργειακή κατανάλωση ή η στασιμότητα των υδάτων και περιορίζοντας στο ελάχιστο τις απαιτήσεις συντήρησης και καθαρισμού, ενώ μπορεί να απενεργοποιείται σε περιόδους όπου δεν κρίνεται επιθυμητή, όπως οι χειμερινές). Η τοποθέτηση των υλικών γίνεται με βάση μια λογική σταδιακής μετάβασης από σκληρές σε μαλακές επιφάνειες, με τρόπο ώστε να τονίζονται οι βασικές συνθετικές χαράξεις και οι αντίστοιχες λειτουργικές ζώνες (κίνησης και στάσης) της πλατείας, με ειδική μέριμνα για την προσβασιμότητα ΑΜΕΑ.

Φυτεύσεις

Η πρόταση εστιάζει στη συνδυασμένη χωροθέτηση υφιστάμενων και νέων φυτεύσεων, με βασικό κριτήριο τηδυνατότητα τους να συμβάλλουν στη βελτίωση της περιβαλλοντικής / βιοκλιματικής λειτουργίας και του αστικού μικροκλίματος, αλλά και στην ανάδειξη, αντίληψη και κατανόηση της γενικής οργάνωσης του σχεδιασμένου χώρου και των ειδικών επιμέρους περιοχών και σημείων του.

Ειδικότερα, ως προς τα στοιχεία της φύτευσης, προτείνεται:

- Επιλεκτική διατήρηση υφιστάμενων στοιχείων φύτευσης που κρίνεται ότι φέρουν ισχυρή λειτουργική, περιβαλλοντική, δομική και κατά τόπους συμβολική σημασία. Συγκεκριμένα, διατηρούνται τρια μεγάλα πλατάνια που βρίσκονται παράλληλα προς τα νοτιοδυτικά όρια της πλατείας (Μαραθώνος, Αθηνάς) και μια πυκνή συστάδα 15 κυπαρισσιών, ενός πλατάνου και δύο ακακιών που βρίσκεται στο βοριοανατολικό άκρο της πλατείας.

- Μεταφύτευση ορισμένων άλλων (τρία πλατάνια, δυο μουριές και δυο μικρά κυπαρίσσια, υφιστάμενα στο εσωτερικό της πλατείας), σε νέα διευρυμένη έκταση εμφανούς χώματος, που προβλέπεται στο βόριο τριγωνικό τμήήμα της πλατείας.

- Εισαγωγή (στην ίδια έκταση) επιπλέον στοιχείων χαμηλής, μεσαίας και υψηλής φύτευσης (καλλωπιστικών, αρωματικών και τροφικών φυτικών ειδών), όπως μουριές (8, σε συστοιχία παράλληλη προς το βορινό όριο της πλατείας), λεμονιά, πορτοκαλιά, μανταρινιά, κυπαρίσσι, αθάνατος, δάφνη, πικροδάφνη, γιάσεμί, τριανταφυλλιά, ιβίσκος, δεντρολίβανο, αγγελικήή, λιγούστρο, λυγαριά, μυρτιά κα..

Στοιχεία αστικού εξοπλισμού

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, καθορίζεται η χωροθέτηση, η επιλογή ή/και ο σχεδιασμός των απαραίτητων στοιχείων αστικού εξοπλισμού, όπως καθιστικά, φωτιστικά, δοχεία απορριμμάτων, πίνακες / στύλοι πληροφοριών – διαφημίσεων, πινακίδες σήμανσης, εμπόδια προσπέλασης - στάθμευσης οχημάτων κλπ., καθώς και ειδικά γλυπτικά – μνημειακά στοιχεία με ισχυρό συμβολικό χαρακτήρα και λειτουργία εμβληματικού τοποσήμου.

Μελέτη φωτισμού

Στο πλαίσιο της πρότασης θα πραγματοποιηθεί μελέτη των επιπέδων - ορίων φωτισμού, σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές όπως ορίζονται από Διεθνείς Κανονισμούς (CIE) και το Ευρωπαϊκό πρότυπο EN 12464-2:2007 για τον φωτισμό υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων - αστικών πλατειών. Ειδικότερα, πραγματοποιείται κατηγοριοποίηση σε ζώνες με διαφορετικές απαιτήσεις φωτισμού, ανάλογα με τις ιδιαίτερες λειτουργίες και τις φυσικές συνθήκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων. Πέρα από τον προφανή στόχο της οπτικής άνεσης των χρηστών-επισκεπτών και τον προσανατολισμό τους στο χώρο, η μελέτη στοχεύει επιπλέον στη δημιουργία μιας ιδιαίτερης ατμόσφαιρας, που να διεγείρει το ενδιαφέρον και να βελτιώνει τη διάθεσή τους, αναδεικνύοντας παράλληλα το σύνολο των αρχιτεκτονικών στοιχείων της πλατείας.

Βασικό κριτήριο της πρότασης αποτελεί η εφαρμογή αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων, υλικών και ηλεκτρομηχανολογικών στοιχείων που να διευκολύνουν την κατασκευαστική εφαρμογή και να περιορίζουν στο ελάχιστο τα κόστη κατασκευής και συντήρησης, καθώς και τις συνολικές ενεργειακές απαιτήσεις.

Ειδικά λειτουργικά ζητούμενα (όπως τέθηκαν από εκπροσώπους της Αναθέτουσας Αρχής):

α) Απομάκρυνση του υφιστάμενου (κλειστού) περιπτέρου

β) Αποκατάσταση της οπτικής αντίληψης της πλατείας (περιορισμός αθέατων - “σκοτεινών” σημείων)

γ) Αντικατάσταση - επαναχωροθέτηση υφιστάμενων (φθαρμένων - κατεστραμμένων) καθιστικών

δ) Προαιρετικά: απόδοση κατάλληλης (σχετικά περιορισμένης) επιφάνειας τραπεζοκαθισμάτων για αξιοποίηση από παρακείμενα καταστήματα αναψυχής - εστίασης

Σχεδιαστικές επιλογές

Οι βασικές σχεδιαστικές επιλογές της πρότασης περιλαμβάνουν:

1. Διατήρηση της βασικής οργανωτικής χάραξης της υφιστάμενης πλατείας, δηλαδή της κεντρικής διαγωνίου που αναλύεται σε μια κεντρική γραμμική ζώνη στάσης πλάτους περίπου τριών (3) μέτρων, και σε δύο εκατέρωθεν άξονες κίνησης πλάτους περίπου ενάμιση (1,5) μέτρου, με αντικατάσταση των υλικών δαπεδόστρωσης.

2. Ένταξη ήπιας μεταλλικής κατασκευής στεγάστρου στην κεντρική γραμμική ζώνη (πλάτους 3μ.), στο εσωτερικό της διαγωνίου. Η κατασκευή σχεδιάζεται ως συστοιχία τετράγωνων μεταλλικών πλαισίων, παρατεταγμένων σε σταθερά διαφοροποιούμενες αποστάσεις, σύμφωνα με τον κανόνα της “μουσικής” κλίμακας. Για τα επιφανειακά στοιχεία στέγασης γίνεται χρήση τετραγωνικού μεταλλικού πλέγματος κατάλληλου για ανάπτυξη αναρριχητικών φυτών. Η κατασκευή προσφέρεται για διαμόρφωση ιδιαίτερου - ατμοσφαιρικού νυχτερινού φωτισμού.

3. Διατήρηση της υφιστάμενης (μπετονένιας) διαμόρφωσης θεάτρου, σε συνδυασμό με ήπιες παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικής, κατασκευαστικής και αισθητικής του κατάστασης, καθώς και ενίσχυσης της συμβολικής του διάστασης, μέσα από την αξιοποίηση του νότιο προσανατολισμού του για τη διαμόρφωση ενός αστικού “ηλιακού ρολογιού” (με επιπλέον λειτουργία αστικής “πυξίδας”).

4. Ένταξη νέου γλυπτικού φωτιστικού στοιχείου (μεγάλο ύψους) με χαρακτήρα τοποσήμου, σε ειδική θέση που προκύπτει από τη συμβολή της προέκτασης του κεντρικού άξονα της βασικής διαγωνίου και της προέκτασης του κέντρου του θεάτρου προς τη μεσημβρία (απόλυτος Νότος). Το στοιχείο αποτελείται από ένα μεταλλικό σωλήνα ύψους περίπου 10μ. και διαμέτρου 0,25μ. που μειώνεται σταδιακά καθ'ύψος), ο οποίος κάμπτεται περίπου στο μέσο με κατεύθυνση προς τον απόλυτο Βορρά, έτσι ώστε να λειτουργεί ταυτόχρονα ως ηλιακό στέλεχος (για το "ηλιακό ρολόι" του θεάτρου) αλλά και ως ειδικό έγχρωμο φωτιστικό κατάλληλο για νυχτερινές πολιτιστικές εκδηλώσεις που μπορούν να πραγματοποιούνται σε αυτό.

5. Επαναπροσδιορισμό των λοιπών επιφανειακών λειτουργικών ζωνών, με εναλλαγή σκληρών και μαλακών δαπέδων, σύμφωνα με χαράξεις που προκύπτουν από τον παραπάνω κανόνα.

6. Διατήρηση των στοιχείων υψηλής φύτευσης (πλατάνια) και πρόταση ένταξης τριών (3) νέων (ή μεταφύτευση τριών υφιστάμενων στην κεντρική διαγώνια ζώνη), με πρόθεση διαμόρφωσης δενδροστοιχίας κατά μήκος της οδού Αθήνας. Επιπλέον προτείνεται φύτευση οκτώ (8) νέων δέντρων μεσαίου - μικρού ύψους (πχ. μουριές) κατά μήκος της βόρειας πλευράς της πλατείας.

7. Κατάργηση των παρτεριών και επαναχωροθέτη στοιχείων χαμηλής φύτευσης σε διευρυμένη ζώνη εμφανούς φυσικού χωματος στο βόρειο τριγωνικό τμήμα της πλατείας.

Αστερισμοί v.2

Στο χώρο του Κήπου, προτείνεται επίσης η ένταξη ενός συνθετικού-διατακτικού κανόνα σημαίνουσας διασποράς σημειακών στοιχείων με βάση συγκεκριμένους αστερισμούς, που υλοποιείται στο χώρο μέσα από διατάξεις ειδικών φωτιστικών (έγχρωμων, χαμηλής έντασης), φυτικών ειδών - θάμνων ή και άλλων στοιχείων αστικού εξοπλισμού (πινακίδων, παγκων, τραπεζιών, δοχείων κλπ.).

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΕΚΤΥΛΙΞΗΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΎ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι συνθετικοί κανόνες όπως η “μουσική” κλιμάκωση, η χωροδιάταξη “σημαίνουσας διασποράς” σημείων με βάση συγκεκριμένους αστερισμούς, οι ειδικές συμβολικές διαμορφώσεις και σχηματοποιήσεις κα., πέρα από το ενδιαφέρον αντιληπτικό παιχνίδι της προσπάθειας αναγνώρισής τους, καθίστανται επιπλέον αξιοποιήσιμοι, ως βασικός μηχανισμός για την ενεργοποίηση ενός “ανοιχτού” Παιχνιδιού Εξερεύνησης Περιπέτειας (στη γενική λογική του «κρυμμένου θησαυρού»), το οποίο θα μπορούσε να αναπτυχθεί σε επόμενη φάση, μέσα από την επινόηση ενός προσίδιου συστήματος κανόνων και ίσως την ένταξη διαδραστικών συσκευών ειδικά διαμορφωμένων για το σκοπό αυτό. Ιδανικά, η λογική ενός τέτοιου παιχνιδιού θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλα βασικά λειτουργικά ζητήματα των πλατειών και εν γένει του δημόσιου χώρου, όπως η διαχείριση της ενέργειας, του νερού, των φυτεύσεων, των απορριμμάτων κλπ. προσφέροντας επιπλέον ενδιαφέρον αλλά και μια εκπαιδευτική διάσταση στο δημόσιο χώρο, με σημαντικά πρακτικά οφέλη για την ευρύτερη περιοχή, ενισχύοντας περαιτέρω την αισθητική ιδιαιτερότητα, τη βιοκλιματική λειτουργία και την κοινωνική σημασία της όλης διαμόρφωσης, αυξάνοντας τις πιθανότητες θετικής αξιολόγησης και εν τέλει οικειοποίησής της από κατοίκους της περιοχής και λοιπούς επισκέπτες, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, φυλής, εθνικότητας ή οικονομικής κατάστασης.

